

Ennakoarvioinnin ohjeistus Janakkalan kunnassa:

Janakkalan kunnan linjaus vaikutusten ennakoarvioinnista

Ennakoivalla vaikutusten arvioinnilla tunnistetaan päätöksistä aiheutuvia lyhyen ja pitkän ajan vaikutuksia kuntalaisiin ja kuntaan. Arvioinnin tarkoituksena on tukea päätöksenteon punnintaa ja tiedostaa päätöksillä olevat vaikutukset. Arviointi ei pääty ennakoarviointiin, vaan jokaisesta arvioidusta päätöksestä tehdään myös toimenpide- ja seurantasuunnitelmat. Tavoitteena on vähentää tai poistaa negatiivisia vaikutuksia sekä vahvistaa positiivisia vaikutuksia.

Ennakoiva vaikutustenarviointi tehdään aina kun valmistelussa olevalla päätöksellä oletetaan olevan merkittäviä vaikutuksia:

- Hyvinvointiin ja terveyteen
- Elinympäristöön
- Talouteen
- Kunnan henkilöstöön ja organisaatioihin
- Elinvoimaan ja yrityksiin
- jos päätös vaikuttaa kunnan järjestämiin palveluihin laajasti tai kunnanhallitus tai valtuusto niin erikseen määrää.

Ennakoarviointia ei tehdä, jos

- päätös koskee yksilöä,
- kyseessä on viranhaltijapäätös,
- oikaisuvaatimuksissa,
- viran- tai toimenhaltijoiden nimeämissä tai tiedoksi saatettavissa asioissa

Vaikutusten ennakoarvioinnin laajuus

Laaja vaikutusten arviointi tehdään, kun päätöksellä ennakoidaan olevan laajoja, pitkäaikaisia vaikutuksia sekä päätöksistä, joita ei voida perua ja vaativat laajaa punnintaa. Laajan vaikutusten arvioinnin osalta on huomioitava valmistelijoille varattava aika ja resurssit.

Suppea swot analyysi tehdään, kun päätöksellä ei oleteta olevan laajoja tai pitkäaikaisia vaikutuksia, tai vaikutukset ovat tunnistettavissa helposti. Tietyissä tilanteissa voidaan käyttää swot analyysia ja täydentää vaikutusten arviointia laajemmaksi myös päätöksenteon jälkeen.

Laajassa ennakkovaikutusten arvioinnissa kuullaan sidosryhmiä ja kuntalaisia, joita päätös koskee. Kuuleminen voidaan järjestää asukastapaamisina tai kuulemisessa voidaan hyödyntää asukasraateja, verkkolomakkeita tai muita sähköisiä tapoja. Kun asia koskee laajaa joukkoa kuntalaisia, tavoitteena on saada mahdollisimman kattava otos eri väestöryhmistä. Lasten kuulemisessa noudatetaan Unicefin ohjeistuksia. Jokaisen asianosaisen kuuleminen voidaan järjestää, jos asia koskee tiettyä ryhmää tai muutoin rajattua kohderyhmää ja kaikkien kuuleminen voidaan järjestää kohtuullisella tavalla.

Myös suppeassa arvioinnissa tulee mahdollisuuksien mukaan kuulla kuntalaisia, joita päätös koskee. Arvioinneissa voidaan hyödyntää myös olemassa olevia selvityksiä ja kuntalaiskyselyitä.

Lapsivaikutusten arviointi

Lapsivaikutusten arviointi tulee toteuttaa, kun päätös on toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä tai kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai kyseessä on laajempi palveluiden uusi järjestämistapa, ja että konserniyhteisöjä koskevissa asioissa arviointi tehdään silloin, kun on ilmeistä, että päätös merkittävästi vaikuttaa suoraan lasten ja nuorten asemaan.

Milloin on kyseessä merkittävä päätös? (Lähde UNICEF 2022)

- Asia koskee haavoittuvassa asemassa olevia lapsia
- Vaikutukset ovat pitkäkestoisia, laajoja tai pysyviä
- Kyseessä on kokonaisuus, jossa ei ole vielä valmiita toimintamalleja
- Tehtyä päätöstä on mahdoton perua tai korjata
- Asia sisältää paljon punnintaa ja on kiistanalainen
- On vaara, että päätös voi heikentää lasten asemaa tai oikeuksia

Vaikutusarvioinnin vastuut kunnassa

Ennakkovaikutusten arviointiin käytetään hyvinvointikertomus – järjestelmän ennakkovaikutusten arviointilomaketta. Yritysvaikutusten arvioinnista on oma lomake kunnan intranetissä, jota voi hyödyntää yritysvaikutusten laajemmassa arvioinnissa.

Ennakkovaikutusarvioinnin osa-alueet ja vastuut:

Vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen – hyvinvoinnin toimiala

Vaikutuksen ympäristöön – tekninen toimiala

Vaikutukset talouteen – konsernihallinto, talous

Vaikutuksen organisaatioon ja henkilöstöön – konsernihallinto, henkilöstö

Vaikutukset yrityksiin ja elinvoimaan – konsernihallinto, elinvoima

Kaikki valmistelijat käyvät ennakkovaikutusten arviointi- sekä lapsivaikutusten arviointi - koulutukset ja koulutukset ovat myös osa uusien työntekijöiden perehdytystä.

Toimialoittain vaikutusten arvioinnin tekemisestä vastaa toimialajohtaja sekä toimialan lautakunta. Hyvinvointilautakunta sekä toimiala tukevat arviointien tekemisessä ja kommentoivat vaikutuksia hyvinvoinnin ja terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin näkökulmasta.

Lapsivaikutusten arvioinnissa huomioidaan Unicefin lapsiystävällinen kunta –mallin arvioinnin periaatteet. Kunnan Lapsiystävällinen kunta – koordinaattori / vastaava tukee lapsivaikutusten arvioinnissa valmistelijoita.

Valmistelua kehitetään kerätyn palautteen perusteella.

Ennakkovaikutusten arvioinnin toimenpide- ja seurantasuunnitelma

Jokaisesta tehdystä vaikutusten arvioinnista tehdään toimenpide- ja seurantasuunnitelma, josta raportoidaan lautakunnille, kunnanhallitukselle ja valtuustolle. Suunnitelmassa on toimenpiteet ja tavoitteet negatiivisten vaikutusten vähentämiseksi tai positiivisten vaikutusten vahvistamiseksi. Valtuusto päättää seurannan raportointi aikataulusta sekä seurannan päättymisestä.